

NATUURHISTORISCHE EN ANDERE NOTITIES NATURAL HISTORY AND OTHER NOTES

ISSN 2518-5705

Privé uitgave: H.K. Mienis, Kibboets Netzer Sereni, IL-7039500, Israël
Privately published: H.K. Mienis, Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500, Israel

Downloadable from: http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

INHOUD-CONTENTS

Voorwoord – Preface	2
Mienis, H.K. & Mienis, D.: Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel 7. <i>Delphastus pallidus</i> , another additional species	3
Mienis, H.K. & Mienis, D.: A biting Asiatic Ladybird beetle <i>Harmonia axiridis</i> .	6
Mienis, H.K.: Waterschorpioenen in het Nanneviid	7
Mienis, H.K. & Mienis, D.: A breeding attempt by the Red-rumped swallow <i>Cecropis daurica</i> in Kibbutz Netzer Sereni also in 2023	9
Mienis, H.K.: Een vondst van de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft ook in het koelwaterbasin van de Jacobs-Douwe Egberts fabriek in Joure, Friesland	11
Mienis, H.K.: Een vondst van de exotische Marmmergrondel <i>Proterorhinus semilunaris</i> in het Nanneviid bij Oudehaske, Friesland, the Netherlands	13
Dodo	16

Voorwoord

Dit 40^{ste} nummer van 'Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes' bevat deze keer zes korte notities gebaseerd op vondsten, waarnemingen of studies gedaan in Israël en Nederland.

Deze nieuwsbrief is voorlopig gepland als een kwartaal uitgave. Van elk nummer zullen 50 gelijktijdig gedrukte exemplaren verschijnen die voornamelijk bestemd zijn voor bibliotheken van instituten en museums. Elk nummer is ook gratis elektronisch verkrijgbaar via de website van mijn collega en vriend Oz Rittner:

http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

Hoewel deze uitgave geheel voldoet aan de eisen die de 'Internationale Commissie voor Zoologische Naamgeving' gesteld heeft voor een wetenschappelijk tijdschrift, zullen in dit tijdschrift geen artikelen gepubliceerd worden die van invloed zijn op de naamgeving van een of andere wetenschappelijke eenheid.

Artikelen mogen overgenomen worden mits de schrijver daarover geïnformeerd is en de bron genoemd wordt.

Deze publikatie wordt geïndexeerd in de 'Zoological Record' en heeft een officieel 'International Serial Standard Number' ontvangen: ISSN 2518-5705.

Preface

This 40th issue of 'Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes' contains this time six short notes based on finds, observations or studies made in Israel and the Netherlands.

This newsletter is planned for the meantime as a quarterly. Of each number 50 simultaneously printed copies will appear which are primarily intended for libraries of institutes and museums. Each issue is downloadable free of charge by means of the website of my colleague and friend Oz Rittner:

http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

Although this publication meets the standards of a permanent scientific journal as stipulated by the 'International Commission for Zoological Nomenclature' no articles will be published in this journal which will influence the nomenclature of a certain taxonomic unit.

Articles may be reprinted on the understanding that the author is informed about it and the source mentioned.

This publication is being indexed in the 'Zoological Record' and has received an official 'International Serial Standard Number': ISSN 2518-5705.

**Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel 7.
Delphastus pallidus, another additional species**

Henk K. Mienis & Dana Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israel

mienis@netzer.org.il & danamienis@hotmail.com

Lieveheersbeestjes (Coccinellidae) in kibboets Netzer Sereni, Israël 7.

***Delphastus pallidus*, nog een aanvullende soort**

Met behulp van een zogenaamde lijmval opgehangen in een *Brugmansia arborea* struik werden relatief grote aantallen van *Delphastus pallidus* gevangen. Het is een Amerikaans Lieveheersbeestje dat in het verleden met moedwil is ingevoerd in Israël voor de biologische bestrijding van de Tabakswittevlieg *Bemisia tabaci* en diverse andere Wittevliegsoorten. Uit kibboets Netzer Sereni zijn nu 34 soorten Lieveheersbeestjes bekend.

Recently we were able to add five Ladybird beetles to the list of Coccinellid species observed in kibbutz Netzer Sereni (Mienis & Mienis, 2023). From early July 2023 one of the glue traps was shifted from time to time to some other shrubs and trees growing in Henk's private garden. On 11 August we moved a glue trap from a yellow-rose flowering *Brugmansia suaveolens* to a white flowering *Brugmansia arborea*. The next day three tiny orange-honey colored round Ladybird beetles were found glued to the trap. A study of the literature turned out that we were dealing with a nearctic *Delphastus* species which is intensively used as a biological agent in the control of Whiteflies (Hoelmer & Pickett, 2003). Our specimens turned out to belong to *Delphastus pallidus* (Fig. 1, Ahmed *et al.*, 2017) This species had been intentionally introduced into Israel in 1989 from its native Florida in order to serve as a means of biological agent in the control of several species of Whiteflies, especially the Tobacco whitefly *Bemisia tabaci* and the Bayberry whitefly *Parabemisia myricae* (Halperin, Merkl & Kehat, 1995; Mendel *et al.*, 2017).



Figs. 1a-d: *Delphastus pallidus* (Photos: Ahmed *et al.*, 2017)

Delphastus pallidus is one of the two *Delphastus* species which are not colored blackish or darkbrown. Its uniformly yellow-orange to honey colored exterior separates it from *Delphastus nebulosus*, a species never recorded from Israel, which has a dark round blotch on the elytra (Gordon, 1970). This rather convex species has a length of only 0.90-1.05 mm and a width of 0.70-0.80 mm. The smallest specimens caught in Netzer Sereni were all of an orange hue and their pronotum carried short hairs. Remains of hairs were sometimes also present near the borders of the elytra.

The following records are known so far from Netzer Sereni:

In garden of Henk, on glue trap hanging from a tall *Brugmansia arborea* shrub, leg. H.K. Mienis, 12 August 2023 (3); idem, 13 August 2023 (3); idem, 15 August 2023 (3); idem, 16 August 2023 (1); idem, 17 August 2023 (3); idem, 20 August 2023 (3); idem, 22 August 2023 (1); idem, 26 August 2023 (4); idem, 29 August 2023 (1); idem, 30 August 2023 (1); idem, 31 August 2023 (1); idem, 2 September 2023 (1); idem, 3 September 2023 (1); idem, 4 September 2023 (2); idem, 5 September 2023 (3); idem, 6 September 2023 (1); idem, 7 September 2023 (1); idem, 8 September 2023 (2); idem, 10 September 2023 (2); idem, 12 September 2023 (2); idem, 13 September 2023 (5); idem, 14 September 2023 (2); idem, 15 September 2023 (2); idem, 16 September 2023 (5); idem, 17 September 2023 (3); idem, 18 September 2023 (3); idem, 19 September 2023 (1); idem, 20 September 2023 (3); idem, 21 September 2023 (6). Total number of specimens: 69.

In garden of Henk, on glue trap hanging from a Pomelo tree (*Citrus maxima*), leg. H.K. Mienis, 29 August 2023 (1); idem, 6 September 2023 (1); idem, 14 September 2023 (1); idem, 21 September 2023 (1). Total number of specimens: 4.

Note that the two glue traps are hanging in the same garden at a distance of only 8 m from each other. When one of the glue traps was hanging from a *Brugmansia suaveolens* shrub not a single *Delphastus pallidus* was caught.

The presence of *Delphastus pallidus* in Henk's garden means that now 34 different species of Ladybird beetles have been recorded from kibbutz Netzer Sereni.

Delphastus pallidus has so far not been listed from Palestine (Najajrah *et al.*, 2019) and Southern Syria (Khalil *et al.*, 2021), but recently it has been recorded from a number of cottonfields in Pakistan where it was feeding on the Tobacco whitefly *Bemisia tabaci* (Shahid & Wali, 2022).

Acknowledgement

We like to thank Drs. Muhammad Z. Ahmed and Yisell V. Hernandez for the use of their photographs in Figure 1a-d.

References

Ahmed, M.Z., Hernandez, Y.V., Kumar, V., Francis, A., Skelley, P., Rohrig, E., McKenzie, C., Osborne, L.S. & Mannion, C., 2017. Pallidus beetle, *Delphastus pallidus* LeConte (Insecta: Coleoptera: Coccinellidae), a native predatory beetle of Whitefly species in Florida. Circular Florida Department of Agriculture and Consumer Services Division of Plant Industry, 435: 10 pp.

Gordon, R.D., 1970. A review of the genus *Delphastus* Casey (Coleoptera: Coccinellidae). Proceedings of the Entomological Society of Washington, 72 (3): 356-369.

Halperin, J., Merkl, O. & Kehat, M., 1995. An annotated list of the Coccinellidae (Coleoptera) of Israel and adjacent areas. Phytoparasitica, 23 (2): 127-137.

Hoelmer, K.A. & Pickett, C.H., 2003. Geographic origin and taxonomic history of *Delphastus* spp. (Coleoptera: Coccinellidae) in commercial culture. Biocontrol Science and Technology, 13 (5): 529-535.

Khalil, N., Morad, A., Karoum, M., Abu Baker, M. & Amr, Z., 2021. Fauna of the Ladybird beetles (Coleoptera: Coccinellidae) and their associated host plants from Southern Syria. Jordan Journal of Biological Sciences, 14 (4): 825-846.

Mendel, Z., Protasov, A., Rittner, O., Friedman, A.-L. L. & Steinberg, S., 2017. [Ladybird] beetles in Israel, their acclimatization and use as control agents of arthropod pests.] Alon Hanotea, 71: 34-39. [in Hebrew with English summary]

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2023. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel 7. Five additional species. Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes, 39: 9-14.

Najajrah, M.H., Swaileh, K.M. & Qumsiyeh, M.B., 2019. Systematic list, geographic distribution and ecological significance of lady beetles (Coleoptera: Coccinellidae) from the West Bank (Central Palestine). Zootaxa, 4664 (1): 1-46.

Shahid, H. & Wali, M., 2022. First report of an alien Whitefly predatory beetle, *Delphastus pallidus* (LeConte) (Insecta: Coleoptera: Coccinellidae) from South Punjab, Pakistan. Plant Protection, 6 (3): 219-223.

A biting Asiatic Ladybird beetle *Harmonia axiridis*

Henk K. Mienis and Dana Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israel

mienis@netzer.org.il & danamienis@hotmail.com

Een bijtend Aziatisch lieveheersbeestje *Harmonia axiridis*

Een beet van een Aziatisch lieveheersbeestje *Harmonia axiridis* is in het kort beschreven. Het blijkt dat dit vreemde gedrag reeds bekend was van deze exotische agressieve soort en vermeld was in een artikel over Lieveheersbeestjes in de omgeving van Moskou, Rusland.

While collecting an Asiatic Ladybird beetle *Harmonia axiridis* from a Lemon tree *Citrus limon* in her garden in kibbutz Netzer Sereni, the junior author was suddenly bitten by the beetle in one of her fingers. It caused momentary a sharp pain, but that disappeared quickly without any further side effects. This extraordinary event took place on 18 April 2023.



Fig. 1: An Asiatic Ladybird beetle *Harmonia axiridis*
Photo: Mike A. Quinn

We knew that Carabid beetles when handled are often biting but we did not know that it can happen also with Ladybird beetles. A search of the literature revealed that the case described above is not a unique one. In their report of the Ladybird beetles of the Moscow region in Russia Nikitsky & Ukrainsky (2016) wrote about *Harmonia axiridis*: They (= the adults of *Harmonia axiridis*) do harm to humans and pets as they can concentrate in high abundance inside dwelling houses for overwintering and can **bite** and provoke allergic reactions.

Ladybird beetles, especially the 7-spotted one: *Coccinella septempunctata*, are often collected by children. Since the Asiatic Ladybird beetle is becoming commonly encountered everywhere, parents are warned about the biting habit of that alien species.

Reference

Nikitsky, N.B. & Ukrainsky, A.S., 2016. The Ladybird beetles (Coleoptera, Coccinellidae) of Moscow Province. *Entomological Review*, 96 (6): 710-735.

Waterschorpioenen in het Nanneviid, Friesland

Henk K. Mienis

Kibboets Netzer Sereni, IL-7039500 Israël

mienis@netzer.org.il

Water scorpions in the Nanneviid, Friesland

Fieldwork carried out in the Nanneviid, a rather shallow lake near Oudehaske, Friesland, the Netherlands, revealed the presence of a large population of Water scorpions *Nepa cinerea*, Fam. Nepidae, among aquatic weeds in shallow water.

Tijdens veldwerk betreffende de aanwezigheid van weekdieren in het Nanneviid, een ondiepe plas bij Oudehaske, Fryske Marren, Friesland, op 3 juli 2023 trof ik tot mijn verrassing vrij veel Waterschorpioenen *Nepa cinerea* (Linnaeus, 1758) aan (Fig. 1).



Fig. 1: Waterschorpioen *Nepa cinerea* (Photo: James Calow)

De naam Waterschorpioen is heel misleidend want deze waterwants heeft niets te maken met de op het land levende echte schorpioenen. Het voorste paar poten werkt als een vangapparaat terwijl de buis aan het achtereind van het lichaam eigenlijk bestaat uit twee halve buizen en fungeert als adembuis. In tegenstelling tot de echte schorpioenen, die tot de spinachtigen behoren en daarom vier paar poten bezitten, behoort de waterwants tot de insecten en heeft daarom slechts 3 paar poten.

De Waterschorpioen is een slechte vlieger en ook een langzame zwemmer daarom treft men deze wants meestal aan in vrij ondiep, helder water met veel plantengroei. Daar ligt het vaak op de bodem, vooral juveniele exemplaren zijn daarom bedekt met een laagje modder, en wachten daar op een prooi die het met het voorste paar poten grijpt. Deze prooi, kan bestaan uit alles wat in water leeft, onder andere aquatische insecten, spinachtigen, slakken, wormen en zelfs juveniele visjes. Deze prooi wordt ter plaatse uitgezogen en daarna achtergelaten.

Tot mijn verbazing had ik in het Nanneviid binnen een paar minuten enkele tientallen waterschorpioenen in mijn schepnet. Hoewel het een vrij algemene soort is die overal in Nederland aangetroffen kan worden, komt het echter heel zelden talrijk voor (Nieser, 1982; Aukema *et al.*, 2002).

Een Waterschorpioen bijt noch steekt een mens en is daarom heel onschuldig!

Dankzegging

Mijn dank gaat uit naar James Calow voor het gebruik van zijn foto.

Geraadpleegde literatuur

Aukema, B., Cuppen, J.G.M., Nieser, N. & Tempelman, D., 2002. Verspreidingsatlas Nederlandse wantsen (Hemiptera: Heteroptera). Deel I: Dipsocoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha & Leptopodomorpha. 169 pp. European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Nieser, N., 1982. Water- en oppervlaktewantsen tabel. 3^{de} Druk. Wetenschappelijke Mededelingen van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 155: 1-78 + 83-103 (Bijlage figuren 1t/m 216).

**A breeding attempt by the Red-rumped swallow *Cecropis daurica*
in Kibbutz Netzer Sereni also in 2023**

Henk K. Mienis & Dana Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israel

mienis@netzer.org.com & danamienis@hotmail.com

**Een broedpoging van de Roodstuitzwaluw *Cecropis daurica*
in Kibboets Netzer Sereni ook in 2023**

In 2022 vond voor de eerste keer een geslaagd broedgeval plaats van de Roodstuitzwaluw nabij het secretariaat van kibboets Netzer Sereni. Dit jaar waren de Roodstuitzwaluwen weer aanwezig in Netzer Sereni. Het oude nest was ondertussen verwijderd vanwege renovatie activiteiten. Een poging om op de oude plaats een nieuw nest te bouwen mislukte door constante werkzaamheden ter plaatse. Ook werd diverse keren een begin van nestbouw verwijderd. De Roodstuitzwaluwen bleven echter vliegen rondom de nabijgelegen eetzaal in de kibboets. Pas eind augustus werd een compleet nieuw nest ontdekt onder de verbinding van de eetzaal en de nabij gelegen theaterzaal. Helaas waren de Roodstuitzwaluwen reeds vertrokken zodat we niet weten of de broedpoging in 2023 geslaagd was.

In 2022 for the first time a pair of Red-rumped swallows *Cecropis daurica* built a nest (Fig. 1) near the secretary of Kibbutz Netzer Sereni. They used as building material wet hamra, a local ferruginous clay. They succeeded to raise three young (Mienis & Mienis, 2023).



Fig. 1: Nest of the Red-rumped swallows in Netzer Sereni (2022)

In 2023 they returned to their old nest but discovered that it had been removed during renovations of the ceiling. They started immediately to build a new nest (Fig. 2) but they were constantly held up by additional intensive human activities in the same passage. People even removed several times the beginning of a new nest.



Fig. 2: Trial to establish a nest in 2023 on the old 2022 place



Fig. 3: New nest on new place in 2023

The birds finally left their old breeding spot but they were seen flying around the building housing the kibbutz dining hall in the following months. Yet we failed to locate a possible new nesting site until at the end of August a perfectly executed typical Red-rumped swallow nest was located under the connection of the dining hall with the nearby theatre (Fig. 3). The swallows had unfortunately abandoned already not only the nesting site but also the kibbutz so we don't know whether their breeding attempt was also successful in 2023.

Reference

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2023. A successful breeding trial of the Red-rumped swallow *Cecropis daurica* in the center of Kibbutz Netzer Sereni. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 38: 7-8.

Een vondst van de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft ook in het koelwaterbasin van de Jacobs-Douwe Egberts fabriek in Joure, Friesland

Henk K. Mienis

Kibboets Netzer Sereni, IL-70-39500 Israël

mienis@netzer.org.il

A find of the Spiny cheek crayfish *Faxonius limosus* in the cooling-water basin of the Jacobs-Douwe Egberts factory in Joure, Friesland

During fieldwork carried out in the cooling-water basin of the Jacobs-Douwe Egberts factory in Joure, Friesland, the Netherlands, the fresh remains of an American Spiny cheek crayfish *Faxonius limosus* was encountered. This exotic, invasive species is now known from at least three localities in and around Joure.

In Juni 2023 heb ik diverse keren het koelwaterbasin van de Jacobs-Douwe Egberts fabriek in Joure kort bemonsterd voor de aanwezigheid van aquatische weekdieren.

Op 26 juni trof ik de verse resten van een Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft *Faxonius limosus* aan. Deze exotische Amerikaanse rivierkreeft (Fig. 1) had ik al eens van twee andere lokaliteiten in Joure en van nog twee vindplaatsen elders in the gemeente Fryske Marren als *Oronectus limosus* gerapporteerd (Mienis, 2018 & 2021a). De juiste wetenschappelijke naam bleek echter *Faxonius limosus* te zijn (Mienis, 2021b).



Fig. 1: De Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft *Faxonius limosus*
Photo: Holger Krisp

Uit al deze vindplaatsen blijkt dat de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft zo goed als zeker overal in de Fryske Marren aangetroffen kan worden. Het heeft echter nog niet de status van een plaag bereikt (Anoniem, 2021 & 2022), zoals bijvoorbeeld hier-en-daar in het westen van Nederland waar 's avonds de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeften in enorme aantallen aan de wandel gaan op de straten en wegen.

Dankwoord

Ik dank Holger Krisp voor het gebruik van zijn foto via "Creative Commons Attribution 4.0 International".

Geraadpleegde literatuur

Anoniem, 2021. Rivierkreeften. 2 pp. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.
Anoniem, 2022. Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft *Faxonuis limosus* (synoniem *Orconectes limosus*). 5 pp. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Mienis, H.K., 2018. Een eerste vondst van de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft *Orconectes limosus* in het natuurgebied de Famberhorst in Joure en op twee andere plaatsen in de Fryske Marren. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 20: 6-8.

Mienis, H.K., 2021a. Een bevestiging van de aanwezigheid van de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft *Orconectes limosus* in de Put van Nederhorst bij Joure, Friesland. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 31: 8-9.

Mienis, H.K., 2021b. Rectificatie betreffende de wetenschappelijke naam van de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft aangetroffen in de omgeving van Joure. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 32: 14.

Een vondst van de exotische Marmergrondel *Proterorhinus semilunaris* in het Nanneviid bij Oudehaske, Friesland, the Netherlands

Henk K. Mienis

Kibboets Netzer Sereni, IL-7039500 Israël

mienis@netzer.org.il

A find of the exotic Tubenose goby *Proterorhinus semilunaris* in the Nanneviid near Oudehaske, Friesland, the Netherlands

During a malacological survey of the Nanneviid, a shallow water lake, near Oudehaske, a small specimen of the Tubenose goby *Proterorhinus semilunaris* was found among the snails and mussels on 25 October 2023. The specimen had a length of 55 mm. This exotic fish species originates from the Danube area in Eastern Europe. Within a period of 20 years it has established viable populations almost everywhere in the Netherlands, except for the Waddensea Islands. The first records from Friesland date from 2011, in 2015 it was known from 16 localities of which only 8 were of inland localities and in 2023 it had been recorded already from more than 70 different localities.

Op 25 oktober 2023 voerde ik veldwerk uit naar het voorkomen van zoetwater slakken en mossels in het westelijk gedeelte van het Nanneviid nabij Oudehaske, gemeente Fryske Marren, Friesland, Nederland. Het onderzoek was min-of-meer geconcentreerd in de omgeving van de lange zwemsteiger nabij het recreatieveld en het educatieve buitenlokaal 'Bliid op 't Wiid' van Staatsbosbeheer aan het Peter Teselaarpad (Fig. 1).



Fig. 1 Zwemsteiger aan de westzijde van het Nanneviid
(Foto: Ralf Grispen)

De walkant nabij de steiger is verzaaid met grote stenen, waarvan slechts de wat kleinere exemplaren op de aanwezigheid van weekdieren onderzocht konden worden. Het water is daar minder dan 50 cm diep en herbergt veel gewortelde en los drijvende waterplanten. In dat biotoop werd met een provisorisch schepnet bestaande uit een zogenaamde plastic Tomado keukenzeef bevestigd aan een bezemsteel, naar waterslakken gezocht.

Tot mijn verrassing trof ik op een gegeven moment ook een visje met een lengte van zo'n 55 mm aan dat er heel anders uitzag dan de gebruikelijke Stekeltjes. Het had een vrij dikke kop met iets bolle naar voren gerichte ogen. Het bezat twee rugvinnen waarvan de voorste kort rondachtig van vorm was en de volgende bijna tot de staartvin doorliep. De zijvinnen waren relatief lang en breed, terwijl de buikvinnen als het ware

met elkaar vergroeid waren als een kussentje. Het visje was grijsachtig van kleur met van voor naar achtere vijf regelmatige verspreide, donkere dwarsvlekken. Het meest opvallende was dat uit de neusgaatjes twee korte buisjes staken. Toen ik dat zag wist ik het meteen: een Marmergrondel *Proterorhinus semilunaris*! Een dergelijk exemplaar had ik drie jaar geleden ook al eens op eenzelfde wijze gevangen in de Famberhorst in Joure (Mienis, 2021).

Daar ik geen fototoestel bij mij had, heb ik het exemplaar ter plaatse geconserveerd in 96% ethanol en zal het binnenkort permanent opgenomen worden in de vissencollectie van het Steinhardt Museum van Natuurlijk Historie van de Universiteit van Tel Aviv, Israël.

De volgende afbeeldingen van een Marmergrondel uit Nederlandse en Hongaarse wateren (respectievelijk Fig. 2 en 3) geven echter een goede indruk hoe het exemplaar uit het Nanneviid er uitzag.



Fig. 2: Een Nederlands exemplaar van de Marmergrondel (Foto: Bert Vervoort)



Fig. 3: Een Hongaars exemplaar van de Marmergrondel (Foto: Akos Harka)

De Marmergrondel *Proterorhinus semilunaris* behoort tot de familie Gobiidae en was tot zo'n 50 jaar geleden in zijn natuurlijke verspreiding beperkt tot de Donau en dan wel speciaal tot het gebied dicht bij de Zwarte Zee en hier en daar ook in het Aegeïsche

gebied. Door het graven van het Rijn-Main-Donau kanaal, dat in 1992 klaarkwam, werden twee gescheiden zoogeografische gebieden: de Donau en de Rijn, met elkaar verbonden, hetgeen resulteerde in een fauna-uitwisseling. De eerste Marmergrondels in Nederland werden aangetroffen in 2002 in de Waal (Winter, 2002). Via de grote rivieren heeft de soort zich daarna heel snel over Nederland verspreid en tegenwoordig komt zij bijna overal voor, behalve op de Waddeneilanden en in sommige delen van Groningen en Drenthe.

De eerste Friese vondsten zijn bekend sinds 2011: eerst alleen langs de IJsselmeerkust maar later ook de eerste inlandse vondsten, zodat in 2015 16 vindplaatsen bekend waren netjes verdeeld over de IJsselmeerkust en het binnenland van Zuid-West Friesland (Melis & Koopmans, 2015). Op dit moment is de Marmergrondel reeds bekend van meer dan 70 kilometerhokken in Friesland!

Dankzegging

Mijn dank gaat uit naar de fotografen: Ralf Grispen, Bert Vervoort en Akos Harka, voor het eenmalig gebruik van hun foto's.

Geraadpleegde literatuur

Melis, J. & Koopmans, M. (Red.), 2015. Fisk Atlas Fryslân. Verspreiding en ecologie van zoetwatervissin in Fryslân. Fryske Akademy, 1087 [33]: 240 pp. Bornmeer.

Mienis, H.K., 2021. Een Marmergrondel *Proterorhinus semilunaris* in de Famberhorst, Joure. Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes, 30: 14-15.

Winter, H.V., 2002. Nieuwe vissoort in Nederland: de Marmergrondel. Trends in Water, Editie 7.

Geraadpleegde website

ravn.nl/Soorten/Soorteninformatie/marmergrondel (geraadpleegd 26 november 2023)

TOT ZIENS IN 2024



SEE YOU AGAIN IN 2024